

Daneshvar's novel heroines, it is being argued that the opinion of the European countries that woman's freedom is limited by the Islam religion is unfounded.

Keywords: *feminism, Islam, Christianity, prostitution, psychological novel, Koran.*

УДК 821.531 "19/20"

А. О. Налімова, асист.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЖАНРОВА ПАРАДИГМА СУЧАСНОЇ КОРЕЙСЬКОЇ МАЛОЇ ПРОЗИ

Зроблено спробу проаналізувати сучасну корейську малу прозу, зокрема синхронічний і діахронічний аспекти її розвитку. Розглянуто змістово-тематичне наповнення й особливості жанрової парадигми.

Ключові слова: *сучасна корейська література, мала проза, жанрова специфіка, новела, оповідання.*

Тривалий час на корейську літературу мала вплив китайська письмова традиція. Однак, заглибившись у теорію китайських літературних жанрів, ми виявили, що в традиційній китайській мові відсутній термін "жанр", натомість використовувалося слово *ті* (體) – "форма", яке включало поняття і конкретної літературної форми, і стилю [3, с. 10]. У корейській мові також відсутнє слово "жанр" власне корейського походження, тому використовується французьке *장르* (genre), яке прийшло разом із творами європейських письменників на початку ХХ ст.. Зазначимо, для уникнення плутанини, що ми будемо використовувати слово "жанр" за таким визначенням: вид творів у галузі якого-небудь мистецтва.

Актуальність теми дослідження обумовлюється зростанням загального наукового інтересу до проблеми виокремлення малої прози, а також наявністю абсолютно протилежних підходів учених до її трактування.

Широке коло теоретичних аспектів корейської прози є малодослідженим, а запропонована стаття – спробою доповнити наявні наукові розвідки з цього питання, що і пояснює **новизну дослідження**.

Метою дослідження є висвітлення специфіки жанрового поділу сучасної корейської літератури, зокрема малих форм.

Загалом, у контексті корейського літературознавства назріла необхідність структурного впорядкування понятійно-категоріального апарату "мала проза", оскільки вітчизняні та корейські науковці мають різні підходи до його трактування. У корейській літературі понятійний блок 소설 (роман) поділяється за обсягом на: малі (초단편소설, 단편소설), середні (중편소설) та довгі форми (장편소설, 대하소설). Таким чином, у корейській теорії літератури при визначенні жанру ключовим є обсяг твору, а не його змістові або стилістичні особливості.

Літературознавчі дослідження з проблематики виокремлення малої прози наявні в науковому доробку багатьох вчених. Першим поняття мала проза "short prose", на протипагу вживаному "tale" (оповідь), використав у 1901 р. американський літературний критик Б. Метьюз [12]. Подальші дослідження зарубіжних науковців, які зробили суттєвий внесок у теорію жанрів малої прозової форми, пов'язані з іменами Ч. Мея [13], В. Патеї [15], Д. Стерн [18]. У зазначених монографіях подано критичну історію розвитку та вплив літературних течій на особливості малої прози, а також проаналізовано еволюцію змін у її структурі. Особливостям малої прози присвячено чимало наукових праць С. Логафер, у яких досліджено сприйняття реципієнтом прочитаного, також висловлюється думка, що саме кінцівка впливає на загальне розуміння твору [11].

Мала проза стала об'єктом дослідження багатьох українських науковців, серед яких Ю. Ковалів [5], І. Бурлакова [1], А. Ткаченко [9].

Корейська ж теорія літературних жанрів з'явилась відносно нещодавно. Хьон Гірон зазначає, що лише з кін. 1930-х рр. корейські науковці, серед яких Кім Юнсік (김윤식), звернулись до питання виокремлення типів прозових форм, при цьому спираючись на наявні дослідження європейських вчених. Тому до нині не розроблена єдина концепція поділу прози на жанри. Серед корейських вчених до проблеми виокремлення малої прози зверталися Хан Синок [20], Хьон Гірон [21], Квон Йонмін [19].

Об'єктом нашого дослідження виступає проза малих форм і, на нашу думку, доцільним є подати її визначення: 단편소설

(мала проза) – це сучасний прозовий твір, вигадана розповідь, обсягом менша за романи чи повісті (від 200 знаків або близько 70 рукописних аркушів), де гостро та лаконічно описано епізод із життя людини з позиції незалежного споглядача [22]. Також знаходимо визначення – один із видів роману, характерними особливостями якого є малий обсяг, єдина тема, стислість викладу та вираження незалежної точки зору [23].

Вивчення сучасної літератури не можливе без докладного дослідження її джерел, адже європейська та далекосхідна літературні традиції розвивалися по-різному, тому їх жанрові структури значно відрізняються. Тривалий час усна та письмова творчість, за китайською традицією, протиставлялися. Так, згідно з естетичними нормами пізнього середньовіччя, корейська література була поділена на кілька "пластів". Найвищий – "висока" (витончена) проза та поезія ханмуном, що за жанровим поділом повністю збігається з китайською, нижче розташовувалася проза ханмуном пхесоль (패설), яка вважалась антиподом "високої" прози, а ще нижче перебувала література рідною мовою [6]. Китайські позначення жанрів збереглися у корейській літературі аж до XX ст., а іноді їх можна побачити й у сучасній прозі. Західні та вітчизняні дослідники, зазвичай, ігнорують цю особливість корейської літератури та відносять твори до класичних жанрів, наявних у західній літературній традиції. Так, у працях присвячених прозі з'явилися такі літературні визначення як роман, новела, повість, хоча таких жанрів корейської літератури раніше не існувало [10, с. 5–6].

Ч. Мей вважає, що витoki малої прози можна знайти у міфах, біблійних оповіданнях, баладах, казках, тобто у фольклорних жанрах [13]. Не винятком є і корейська література оскільки у творах автори неодмінно зверталися до фольклору, а деякі сюжети переходили від твору до твору.

У XII-XIV ст. розвивається один із видів корейської ханмунної прози – твори малих форм – пхесоль (패설), завдяки якому художні форми відокремилися від історичних. Пхесоль, що походять від китайських оповідань байшо, є збірками оповідних мініатюр, без заголовків та невідокремлених один від одного. За

змістом пхесоль поділялися на записи етнографічного характеру, епізоди з життя відомих полководців, поетів і художників, розповіді про процес написання певного вірша, описи природи, кумедні випадки з життя. Кожна з таких мініатюр має одну сюжетну лінію та закінчений зміст [6]. У збірках пхесоль чимало поезій, але зустрічаються і невеликі прозові оповідання.

Як зазначає Д. Єлісеєв, у XV ст., серед інших жанрів у збірках пхесоль з'являються новели. Реалістичне побутове оповідання, у якому характеристика персонажу подана на прикладі однієї події. Описи у новелах досить стислі, оскільки і автора і читача цікавить лише суть події. У творі дія розвивається швидко, без опису деталей [2].

Новели пхесоль поділяють на 2 типи: перший з яких – записи усної народної творчості, без будь-яких літературних правок, а другий – виокремлюється індивідуальним стилем автора. За композиційною будовою новели пхесоль рухливі, проте у більшості творів є преамбула, власне зображення подій і розв'язка. Новели пхесоль подібні до анекдоту, оскільки в обох жанрах основне – це несподівана кінцівка. Завершальною частиною композиції часто був епілог, у якому висловлюється авторська оцінка дій персонажу [2]. На нашу думку, витоки корейської малої прози можна шукати саме у оповіданнях жанру пхесоль, оскільки сучасні та середньовічні корейські оповідання та новели мають низку спільних рис.

За словами корейського дослідника Хан Синока, визначити межі корейської малої прози складно, адже її можна вважати або підвидом роману, або окремим жанром. Автор подає таке визначення оповідання – новий жанр, у якому завдяки простій, але насиченій деталями структурі, досягається ефект єдності [20]. Таке трактування перегукується з поглядами Е. По, який відзначав принцип "єдності ефекту і враження", якому підпорядковані всі структурні елементи твору, насамперед організація сюжету [16]. Е. По вважають одним із перших, хто виокремив малу прозу, визначивши оповідання як твір, який можна прочитати за одним разом. Подібне трактування знаходимо і у Г. Уелса, який описав малу прозу як твір, що читають не більше години. Звичайно, такі визначення не можна вважати науковими, однак

вони передають головний зміст поняття "мала проза", де обсяг має бути таким, щоб можна було "смакувати" складну фразу чи окрему деталь, при цьому тримати у пам'яті розповідь загалом.

У світовому літературному процесі жанри постійно трансформуються, і у XXI ст. з'являється нова тенденція – виникнення нових видів малої прози (міні проза, мікро проза, миттева проза (flash fiction), дуже дуже коротке оповідання), яким притаманний надзвичайно малий обсяг і стислість викладу. Усі ці види об'єднує корейський термін **초단편소설**, а назва кожного з них запозичена з англійської мови – **미니픽션**, **플래시픽션** тощо.

У численних роботах, які аналізують проблематику і поетику малої прози, зазвичай, опускається поділ на жанрові підвиди або жанрові визначення виявляються неточними. Диференціація видів малої прози є питанням дискусійним, окрім цього ускладнене постійною трансформацією жанрів, що приводить або до підміни понять, або до термінологічної синонімії, що врешті виглядає як термінологічна неузгодженість. У багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних дослідженнях відсутнє чітке розмежування таких понять як "новела" та "оповідання" і останнє нерідко стає еквівалентом поняття "мала проза".

Зазначимо, що у межах цього дослідження ми не беремо до уваги жанри, що знаходяться на перетині суміжних галузей діяльності (журналістика, наука та ін.). Тому є підстава вважати **수필**(есе), **팜플릿** (памфлет), **문예란** (фейлетон) суміжними літературно-публіцистичними видами.

Окрім обсягу, деякі корейські науковці звертають увагу на внутрішні ознаки прозових текстів. Так, Хьон Гірон виділяє за обсягом середні та малі форми у межах роману, посилаючись на думку Ч. Мея, і зазначає різницю між ними: умовно ці два жанри відрізняються кількістю персонажів, простотою змісту, одночи багатоскладністю теми, різноманіттям та складністю стилю викладу тексту. Автор веде мову про дидактичність творів та порівнює малу прозу із поезією, а прозу середнього обсягу із есе або філософським трактатом [21, с. 304–305]. За словами Хан Синока, оповідання, маючи спільні риси з романом, обов'язково має містити "вігадку", "реальність" та "мімесис" [20, с. 10].

Науково осмисливши низку праць корейських дослідників літератури, ми дійшли висновку, що при віднесенні твору до певної категорії, корейські науковці нерідко спираються або на історичний період написання, або на тематику твору, а не на його жанрові особливості. Так, наприклад, Лі Чесон поділяє прозу за роками та темами, що були характерними для певного періоду: у 1950–1960 рр. – прозові твори про війну (дovoєнної, воєнної та післявоєнної тематики, а також про досвід участі у війні, гуманістична проза, про ностальгію за домом), у 1970-і та пізніше тематика прози зосереджується на житті студентів, що брали участь у русі за демократію, тому активно розвиваються романи-виховання, про громадських активістів та різноманітні суспільні рухи. Паралельно, через прискорену індустріалізацію, у країні популярними стають прозові твори про робітничий клас [23, с. 253–254].

Квон Йонмін зазначає, що після звільнення від анексії, а особливо у 1980-і рр. пишуть прозові твори: сільські, робітничі, про розділення Кореї, про наслідки розділення [19, с. 312–314]. Кім Джейон поділяє твори за тематикою: про війну, про робітників, про селян, про індустріалізацію, про соціальні умови життя корейців, історичні та вигадані історичні твори [19]. Чо Намхьон виділяє інтелектуальні, просвітницькі, мистецькі твори. Також Хьон Гірон виділяє прозу: давню, нову, сучасну, реалістичну, прозу нових тенденцій, модерністичну, психологічну. А також: історичну, інтелектуальну, сільську, просвітницьку, міську, феміністичну, гумористичну, детективну, фантастичну, пародійну [21, с. 315].

Хьон Гірон спираючись на класифікації зарубіжних учених, серед інших особливо на дослідження Р. Стентона, поділяє корейські прозові твори на: романтичні та реалістичні, про смерть та занепад, гротескові та надприродні, готичні, натуралістичні, пролетарські, побутові, алегоричні, сатиричні, науково-фантастичні, утопічні, психологічні, автобіографічні, екзистенціальні. Також Хьон Гірон виділяє серед інших класифікацію Е. Мьюір, який поділив прозу на: міську, твори про характер, поведінку, драматичну, хроніку подій [21, с. 315]. Ми погоджуємося, що така класифікація потребує подальшої розробки, окрім цього деякі твори можна віднести одразу до декількох пунктів у межах однієї категорії.

Зовсім інший підхід до виокремлення жанрів прози пропонує Я. Рейд. З позиції автора він запропонував таку альтернативу – "все, що сам автор називає малою прозою, потрібно вважати малою прозою". З цієї точки зору "простота" оповідання полягає не у кількості сторінок, а у задумці самого автора [17]. Певною мірою, такого принципу дотримуються корейські письменники, які не залежно від обсягу чи внутрішнього наповнення класифікують свої твори як новела чи роман.

І. Бурлакова доцільно зауважила, що на сьогодні не існує єдиного критерію, за яким можна віднести твір до певного жанру, а визначення жанрової природи певного твору передбачає детальне спостереження над низкою чинників: обсягом твору, сюжетно-композиційною будовою, наративною стратегією, поетикою характеротворення, рівнем індивідуалізації та універсалізації характеру, авторським стилем тощо. Окрім структурних ознак жанру, як основи жанрової класифікації, не меншого значення мають і змістові ознаки [1]. Однак, на нашу думку, стосовно жанрового поділу в межах корейської літератури не завжди можна застосувати теорії вітчизняних науковців.

Отже, доходимо висновків, що у вітчизняному та європейському літературознавстві відсутнє одностайне наукове трактування понять новела, оповідання та мала проза. Розвиток малих епічних форм і, власне, виділення поняття "малої" форми, донині залишається предметом дискусійного обговорення як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних науковців. При класифікації творів малої прози за змістом корейські вчені застосовують ті самі принципи, що і при поділі інших прозових творів. Детально осмисливши жанри різних категорій, доходимо висновку, що за існуючими класифікаціями, жанровизначальним чинником корейської малої прози (단편소설) є перш за все обсяг твору.

Розвиток корейського літературного процесу відбувається на тлі міжкультурного діалогу з багатьма країнами, що з одного боку спонукає до жанрово-тематичної модифікації, однак з іншого – стоїть на перепоні утвердження ідентифікаційних рис корейської прози.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бурлакова І. В.* Генологія малої прози і питання жанровизначальних та жанророзподільчих чинників [Електронний ресурс] // Проблеми поетики: зб. наук. праць. – К., 1999. Режим доступу від 12.03.2016: <http://www.infolibrary.com.ua/books-text-10721.html>.
2. *Ісаєва Н. С.* Жанрова система сяшо (класичний період III–XIX ст.) / Н. С. Ісаєва : навч. посіб. – К., 2008.
3. *Елисеєв Д. Д.* Корейская средневековая литература пхэсоль (некоторые проблемы происхождения и жанра) : автореф. дисс. канд. филол. наук / Д. Д. Елисеєв. – Л., 1966.
4. Классическая проза Дальнего Востока. – М., 1975.
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / автор-укладач Ю. І. Ковалів. – К., 2007. – Т. 1.
6. *Никитина М. И.* Очерки истории корейской литературы до XIV в. / М. И. Никитина, А. Ф. Троцевич. – М., 1969.
7. Словник української мови : у 11 т. – К., 1971. – Т. 2. – С. 508.
8. *Тамарченко Н. Д.* Теория художественного дискурса. Теоретическая поэтика. Теория литературы : учеб. пос. / Н. Д. Тамарченко, В. И. Тюпа, С. Н. Бройтман. – М., 2004. – Т. 1.
9. *Ткаченко А. О.* Мистецтво слова: вступ до літературознавства : підручник / А. О. Ткаченко ; 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2003.
10. *Троцевич А. Ф.* История корейской традиционной литературы (до XX в.) / А. Ф. Троцевич. – СПб., 2004.
11. *Lohafer S.* Short Story Theories at a Crossroads / Susan Lohafer. – Baton Rouge, 1990.
12. *Matthews B.* The Philosophy of the Short-Story / Brander Matthews // Short Story Theories; [ed. by Charles May]. – Ohio: Ohio UP, 1976. – P. 52–59.
13. *May C.* Prolegomenon to a Generic Study of the Short Story / Charles May // Studies in Short Fiction. – 1996. – Vol. 33. – № 4. – P. 461–473.
14. *Milhorn H. T.* Writing Genre Fiction: A Guide to the Craft / Howard T. Milhorn. – US, 2006.
15. *Patea V.* Short Story Theories : A Twenty-First-Century Perspective / Viorica Patea. – Amsterdam, 2012.
16. *Poe E. A.* The tale proper/ American Literary essays. – N. Y., 1960. – P. 229–301.
17. *Reid I.* The Short Story: Critical Idiom / Ian Reid. – London, 1991.
18. *Stern J.* Micro Fiction: An Anthology of Fifty Really Short Stories / Jerome Stern. – N. Y., 1996.
19. 권영민. 한국현대문학사. – 민음사, 1991. – 441쪽.
20. 한승억. 현대소설의 이해. – 집문당, 1998. – 294쪽.
21. 현길언. 한국현대소설론. – 태학사, 2002. – 389 쪽.
22. 표준국 어대사전. 두산동아, 1999. – 7308쪽.
23. 이재선. 현대한국소설사 (1945-1990). – 민음사, 1991. – 제2장. – 504쪽.

Стаття надійшла до редколегії 19.04.16

А. А. Налимова, ассист.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко г. Киев

ЖАНРОВАЯ ПАРАДИГМА СОВРЕМЕННОЙ КОРЕЙСКОЙ МАЛОЙ ПРОЗЫ

Анализируется современная корейская малая проза, а именно синхронический и диахронический аспекты ее развития. Рассмотрены содержательно-тематическое наполнение и особенности жанровой парадигмы.

Ключевые слова: современная корейская литература, малая проза, жанровая специфика, новелла, рассказ.

A. O. Nalimova, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

GENRE PARADIGM OF MODERN KOREAN SHORT FICTION

An attempt was made to analyze genre specific features of Korean short fiction with the focus on synchronic and diachronic aspects of short prose development. The thematic content and genre paradigm features were examined.

Keywords: modern Korean literature, short fiction, genre specific features, short story.

УДК 821.161.2-1.09 ЖАДАН С.

С. Г. Павленко, студ.
Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ПОЄДНАННЯ ПОЕТИКИ ШАНСОНУ ІЗ БІБЛІЙНОЮ ПОЕТИКОЮ У ЗБІРЦІ СЕРГІЯ ЖАДАНА "ВОГНЕПАЛЬНІ Й НОЖОВІ"

Присвячено аналізу поєднання біблійної поезики з поезикою шансону у збірці С. Жадана "Вогнепальні й ножові". На прикладі різних семантичних пластів тексту розкрито особливості комбінювання старозавітних і кримінальних елементів, поезики високого й низького. Особливу увагу звернено на образ ліричного героя-маргінала, який репрезентує повернення до Старого Заповіту з метою захисту любові у сучасному суспільстві.

Ключові слова: біблійна поезика, поезика шансону, маргінал, кличка, високе, низьке, святе, гріховне.

"Вогнепальні й ножові" С. Жадана – це восьма поетична збірка автора, видана 2012 року, яка уже своєю назвою вказує на те, що це не просто поезії, а поезії-рани. Вона демонструє оригінальне поєднання біблійної поезики із поезикою шансону. Як